

ΕΡΑΤΩ ΚΟΖΑΚΟΥ ΜΑΡΚΟΥΛΛΗ

Σε κερδίζει με τον αυθορμητισμό και τη ζεστασιά της, με το πάθος της για τη διπλωματία. Από την πρώτη στιγμή καταλαβαίνεις πώς καταφέρει να σπάσει ανδροκρατούμενα πόστα όπως αυτό του Υπουργείου Εξωτερικών. Η Ερατώ Κοζάκου Μαρκουλλή, στην πρώτη της συνέντευξη ως Υπουργός μιλά για τη ζωή και τους στόχους της.

«Δεν νιώθω Υπουργός μιας χρήσης και θέλω να αφήσω το στίγμα μου»

> «Επιτυχημένος διπλωμάτης είναι αυτός που συνδυάζει το μυαλό και την καρδιά»

ΤΗΣ ΑΝΤΙΓΟΝΗΣ ΣΟΛΩΜΩΝΙΔΟΥ ΔΡΟΥΣΙΩΤΟΥ

ΕΡΙΜΕΝΑΤΕ ότι κάποτε θα γινόσασταν πρώτη γυναίκα Υπουργός Εξωτερικών; Είναι κάτι που δεν είχα ποτέ στο μυαλό μου. Σε όλη μου τη ζωή δεν έβαζα μακρόχρονους στόχους, απλά αφοσιωνόμουν με πάθος σε εκείνο που έκανα.

Πώς αισθάνεστε σήμερα; Όπως όταν είχα επιλεγεί ως μια από τις πιο νέες πρέσβεισες για να πάω στην Ουάσινγκτον, εκπληξη αλλά και πολύ βαριά ευθύνη.

Γιατί σας επέλεξαν τότε, αλλά και σήμερα; Δεν μπορώ να μιλήσω εκ μέρους του Προέδρου, αλλά πιστεύω ότι είναι αυτό το πάθος που έχω για τη δουλειά. Νομίζω ότι κάπου έρχεται ο χρόνος που πρέπει να επιβραβευτεί και η γυναικεία προσφορά. Από τη στιγμή που μπήκε μια γυναίκα, ιδιαίτερα στο Υπουργείο Εξωτερικών...

Σπάζοντας ένα ανδροκρατούμενο πόστο. Ακριβώς, από την ώρα που θα σπάσουν τα περιθώρια ξεκινά μια νέα πορεία. Βέβαια, για μένα είναι ένα διπλό βάρος από την άποψη ότι δεν πρέπει μόνο να πετύχω ως Υπουργός Εξωτερικών αλλά και ως γυναίκα. Αυτό το ένιωθα και στην Ουάσινγκτον, έπρεπε να δουλέψω διπλά για να φτάσω τους συναδέλφους που είχαν υπηρετήσει πριν από μένα και να τους ξεπεράσω, για να αποδείξω ότι ως γυναίκες μπορούμε και καλύτερα.

Στην Ουάσινγκτον κάνατε κάτι πολύ ξεχωριστό, παρουσιαστήκατε στην εθνική μας επέτειο με καρπασίτικη στολή; Ναι, αλλά και προηγουμένως, όταν πήγα να επιδώσω τα διαπιστευτήριά μου στην Βασίλισσα της Δανίας, φορούσα την καρπασίτικη στολή. Είχα κάνει με τη βοήθεια της Πόλυ και του Μάριου Σωφρονίου του Λοογραφικού Ομίλου Λεμεσού στο Κυπριακό Κέντρο Χειροτεχνίας δυο στολές, καρπασίτικη και παφίτικη. Σε κάθε ευκαιρία είτε ήταν διαπιστευτήρια είτε μια επίσημη εκδήλωση στον Λευκό Οίκο ή στο Στέιτ Ντιπάρτμεντ, πήγαινα με αυτές. Πήγα δυο φορές στον Λευκό Οίκο ντυμένη με την καρπασίτικη στολή.

Πώς νιώθατε; Τα μάτια ήταν όλα στραμμένα πάνω μου αλλά το έκανα με μεγάλη υπερηφάνεια, γνωρίζοντας ότι θα ήμουν το κέντρο της προσοχής. Η Βασίλισσα της Δανίας αφιέρωσε τουλάχιστον πέντε λεπτά θέλοντας να της εξηγήσω τι σήμαινε η στολή, από που είναι, και αυτό μου έδωσε την ευκαιρία να μιλήσω για την Κύπρο, βρίσκοντας τρόπο να προβάλω και το πολιτικό. Σε όλες τις εθνικές γιορτές της Κύπρου, υποδεχόμουν τους ξένους μας με τη στολή.

Στείλατε και κάρτες χριστουγεννιάτικες φορώντας την εθνική στολή; Ναι, είχα κάνει και χριστουγεννιάτικες κάρτες. Οι Κύπριοι της Αμερικής εκτιμούν πάρα πολύ το ότι είχα το θάρρος να φορέσω την κυπριακή στολή και να παρουσιάσω τον πολιτισμό μας.

Είναι κάτι που βγαίνει αυθόρμητα από μέσα σας; Ναι, δεν είναι επιτοίχιζόμενο και γι' αυτό την στολή την έκανα πολύ πριν πάω στην Αμερική.

Μιλάτε με αγάπη για τα χρόνια της Αμερικής, ήταν σταθμός στην καριέρα σας; Ναι, πολύ μεγάλος παρόλο που και η Σουηδία ήταν για μένα μια φοβερή εμπειρία ως το πρώτο μου πόστο. Έμεινα μόνο δυο χρόνια, εντού-

τοίς κατάφερα και έκτισα πάνω στους δεσμούς που μας συνδέουν μια που Σουηδοί αρχαιολόγοι ήταν οι πρώτοι που έκαναν επιστημονικές ανακαλύψεις στην Κύπρο αρχές του 20ού αιώνα και το Μεσογειακό Μουσείο στην καρδιά της Στοκχόλμης έχει πολλά από αυτά τα ευρήματα που εμείς τους δώσαμε με συμφωνία. Η Αμερική βέβαια μου έδωσε πολύ μεγάλες προκλήσεις, είναι μια χώρα κλειδί ιδιαίτερα για την Κύπρο και πραγματικά χρησιμοποιώ κάθε μέσο για να αγγίξω όλους εκείνους τους χώρους που θα μπορούσαν να βοηθήσουν, όχι μόνο κυβέρνηση και Κογκρέσο.

Εκτός από το λόμπι των πολιτικών, ενδιαφέρονται οι Αμερικανοί για το τι γίνεται έξω από τη χώρα τους; Είναι πάρα πολύ δύσκολο από την άποψη ότι η Αμερική είναι μια τεράστια χώρα. Τα ΜΜΕ προβάλλουν μόνο εκείνα τα θέματα που αφορούν την Αμερική και αυτό ήταν μεγάλη πρόκληση για μένα, να προσπαθήσω να

προκαλέσω το ενδιαφέρον των ΜΜΕ.

Τα καταφέρατε; Σε ένα βαθμό ναι, σε κάποιες συγκεκριμένες περιπτώσεις προβάλλοντας το ρόλο της Κύπρου ως γέφυρα για τη Μέση Ανατολή, τον αγώνα μας ενάντια στην τρομοκρατία. Δεν έμεινα μόνο στο κέντρο της Ουάσινγκτον, είχα επισκεφτεί πάνω από 40 πολιτείες. Από τις πρώτες μου επισκέψεις ήταν η πολιτεία του Τέξας, που κυβερνήτης ήταν τότε ο Τζορτζ Μπους τον οποίο συνάντησα για μια ώρα. Μου δόθηκε η ευκαιρία να του πω πάρα πολλά για την Κύπρο. Αυτές τις επαφές μπορούσα αργότερα με κάποιο τρόπο να τις εξηγηθώ.

Σας θυμήθηκε όταν έγινε πρόεδρος; Βέβαια, στην πρώτη εκδήλωση που έκανε για τους αρχηγούς των διπλωματικών αποστολών στην Ουάσινγκτον ήμουν μόνη από όλους στην οποία έδειξε μια ιδιαίτερη εγκάρδιότητα. Πιστεύω ότι μπορώ να κτίσω πάνω στους δε-

σμούς που έχω δημιουργήσει όλα αυτά τα χρόνια στην Αμερική αλλά και στις άλλες χώρες που υπηρέτησα.

Μιλώντας με τον πατέρα σας μου είχε πει ότι κερδίζετε τον συνομιλήτή σας. Ίσως διότι μιλά η καρδιά.

Μα ο διπλωμάτης δεν μιλά με την καρδιά. Πετυχημένος διπλωμάτης είναι αυτός που συνδυάζει το μυαλό και την καρδιά ώστε να κερδίζει τον άλλο. Καμιά φορά συνδέουμε τον διπλωμάτη με το ψέμα και την ηθιοποίηση. Πιστεύω όμως ότι ο διπλωμάτης πρέπει να είναι πάντα από όλα επικοινωνιακός, όχι με την έννοια του ψεύτικου, για να κερδίσει τον άλλο. Για μένα μια από τις πιο επικοινωνιακές προσωπικότητες που έχω γνωρίσει είναι ο Μπιλ Κλίντον, ο οποίος σε κερδίζει από το πρώτο λεπτό.

Καταλαβαίνετε τους ανθρώπους; Ναι, και να μην μιλήσει ο άλλος, τον καταλαβαίνω ακόμα και με το πώς θα με κοιτάξει.

«Επιτέλους δικαιώνεται ηθικά»

ΡΩΤΗΣΑ τον ιατρό πατέρα της Γιώργου Κοζάκου πώς ήταν η κόρη του ως παιδί και αυθόρμητα απάντησε «πάρα πολύ φρόνιμη σε αντίθεση με την κατά τρία χρόνια μεγαλύτερη της αδελφή Όλγα. Στο σχολείο η Ερατώ ήταν πάντοτε πρώτη, με πολλά βραβεία και ξεχώριζε με τις εξαιρετικές εκθέσεις της».

Η αγάπη για τη μάθηση καλλιεργήθηκε στο σπίτι, με τη μεγάλη βιβλιοθήκη που είχε κληρονομήσει ο πατέρας της από τον δικό του. «Διάβαζα πολύ ως μικρό και το ίδιο έκαναν και οι κόρες μου. Η Όλγα έχει εκδώσει δύο διηγήματα και η Ερατώ μια ποιητική συλλογή εμπνευσμένη από την κατοχή. Λόγω της δουλειάς της δεν μπόρεσε να αξιοποιήσει αυτό το ταλέντο της», εξομολογείται ο πατέρας, που έχει και ίδιος γράψει την αυτοβιογραφία του «Με τον Ιπποκράτη στα δύσκολα χρόνια».

Η επιλογή της διπλωματικής καριέρας από την Ερατώ ήταν για τον πατέρα εκπληξη. «Περιμένα ότι δεν θα ακολουθούσε την ιατρική, διότι με έβλεπε εμένα πόσο βασανίζομαι. Μόνη της επέλεξε τη νομική στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και μετά πολιτικές επιστήμες. Το μεταπτυχιακό της στην κοινωνιολογία και τις πολιτικές επιστήμες από το Πανεπιστήμιο του Ελσίνκι το πήρε το 1978, όταν πήγε με τον άντρα της, Πάνο Μαρκουλλή».

Εκπληξη ήταν και ο διορισμός της ως Υπουργός Εξωτερικών. «Η κόρη μου εργάστηκε πάρα πολύ σκληρά και επιτέλους δικαιώνεται ηθικά», λέει με συγκίνηση ο δρ. Κοζάκος που επικαινώνει κάθε μέρα μαζί της. «Την επισκεπτόμουν όταν ήταν στην Αμερική με την αιώνια σύζυγό μου Βαρβάρα και εκεί πέρασα τις καλύτερες μέρες της ζωής μου. Η Ερατώ είναι πολύ καλός άνθρωπος, σε σκλαβώνει με τον τρόπο που μιλά. Δεν προσποιείται. Γι αυτό έχει επιστηθικές φίλες από την εποχή του σχολείου που περπατούνται με τα επιτεύγματά της».

«Η διπλωματία δεν είναι επάγγελμα αλλά λειτουργήμα»

Μπορεί να επιτελεστεί έργο σε επτά μήνες; Πιστεύω πως ναι, ήδη έχω τροχοδρομήσει κάποια πράγματα, τα οποία πολύ σύντομα θα έχουν αποτελέσματα.

Νιώθετε Υπουργός μιας χρήσης; Καθόλου, πιστεύω ότι μπορεί να βγει πάρα πολύ έργο και θέλω να αφήσω το στίγμα μου.

Τι στίγμα θέλετε να αφήσετε; Σε ένα από τα θέματα που θα δώσω μεγάλη σημασία είναι στη σχέση μας με τον ξένο Τύπο, διότι είναι σημαντικό το πώς προβάλλεται η Κύπρος και το Κυπριακό. Ένα από τα πρώτα πράγματα που θα κάνω αύριο Δευτέρα που θα πάω στις Βρυξέλλες στο Συμβούλιο Γενικών Υποθέσεων θα είναι πρόγευμα εργασίας με όλους τους ξένους ανταποκριτές.

Υπάρχει κάτι που σας φοβίζει ή σας ανησυχεί; Δεν μπορώ να πω ότι υπάρχει κάτι που με φοβίζει ή που με ανησυχεί. Είμαι πολύ αισιόδοξος άνθρωπος, προσπαθώ πάντα να σκέφτομαι θετικά.

Πώς βρεθήκατε το 1980 στο Υπουργείο Εξωτερικών; Ήταν δυο χρόνια μετά που είχα πάρει το μεταπτυχιακό μου και είχαμε καταλήξει με τον σύζυγό μου στη Νέα Υόρκη όπου εργαζόταν ως ερευνητής επιστήμονας Πανεπιστημιακός Βοηθός στον Ιατρικό τομέα και εκεί είχα προβληματιστεί σε ποια κατεύθυνση να απασχοληθώ. Αρχικά σκέφτηκα τη γραμματεία των Ηνωμένων Εθνών αλλά με-

τά από κάποιες επαφές είδα ότι ο Οργανισμός ήταν απρόσπορος και δεν μου ταιριαζε. Έκανα τις πρώτες επαφές με την Μόνιμη Αντιπροσωπεία μας στα Ηνωμένα Έθνη και κατέληξα ότι ήθελα να υπηρετήσω την πατρίδα μου μέσα από αυτό το πόστο. Είμαι πολύ τυχερή γιατί εκείνη την περίοδο ήταν Υπουργός Εξωτερικών ο κ. Νίκος Ρολάνδος ο οποίος με είχε δει και μου έδειξε αμέσως μεγάλη εμπιστοσύνη. Μόλις άνοιξαν αργότερα θέσεις ακολουθώντας πέρασα τις εξετάσεις και μπήκα στη διπλωματική υπηρεσία με πρώτο πόστο την Νέα Υόρκη. Στη Μόνιμη Αντιπροσωπεία μας έμεινα για οκτώ χρόνια και έτσι είχα μια πάρα πολύ πλούσια εμπειρία από τα Ηνωμένα Έθνη.

Δεν ήταν δύσκολο να ξεκινήσεις την κα-

ριέρα σου από ένα τέτοιο πόστο; Είμαι πάρα πολύ τυχερή διότι ξεκίνησα με πρέσβη τον Ανδρέα Μαυρομάτη, ο οποίος επίσης με τίμησε με την εμπιστοσύνη του. Δεν θα ξεχάσω ποτέ το ότι μια από τις πρώτες ομιλίες που μου είπε να κάνω ήταν στη Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ. Αυτό δείχνει την ανωτερότητα του Αντρέα Μαυρομάτη και το πόσο πολύ ήθελε να εμπνεύσει τους νέους διπλωμάτες. Το ίδιο τυχερή ήμουν και με τον Ντίνο Μουσιούτα, τον οποίο ευγνωμώνω για τη δυνατότητα που μου έδωσε στα πρώτα στάδια της καριέρας μου να πάω τα σαστά μνήματα για το τι είναι διπλωματία και το πώς πρέπει να δουλεύουμε. Ήμουν επίσης τυχερή να έχω δασκάλους αρκετούς από τους πρώην πρέσβεις μας, μεταξύ των οποίων ο Αλέκος Σιάμπος, ο Ανδρέας Ιακωβίδης, ο Βάνιας Μαρκίδης, ο Μιχάλης Ατταλίδης, ο Τάσος Παναγιώδης και πολλοί άλλοι που με δίδαξαν και με το δικό τους παράδειγμα χάραξαν και τη δική μου πορεία.

Ποιος είναι ο καλός διπλωμάτης; Ο καλός διπλωμάτης πρέπει να έχει πάθος γιατί η διπλωματία δεν είναι επάγγελμα αλλά λειτουργήμα. Από τη στιγμή που θα το αισθανθείς ως επάγγελμα θα αποτύχεις.

Πώς καταφέρατε να συνδυάσετε διπλωματία και οικογένεια; Αυτό οφείλεται πρώτα στον σύζυγό μου Γιώργο που πίστεψε σε μένα αλλά και στη στήριξη από τη μητέρα και

την πεθερά μου που ερχόντουσαν να με βοηθήσουν στο μεγάλο του γιου μου Πάνου. **Ο σύζυγος σας θυσιάζει την προσωπική του καριέρα για σας;** Ναι, τουλάχιστον δυο φορές θυσιάσε τις πολύ υψηλές θέσεις που κατείχε ως καθηγητής Ιατρικής και με ακολούθησε στην Κύπρο. Του οφείλω πραγματικά μεγάλη ευγνωμοσύνη και τον αγαπώ πάρα πολύ. Χωρίς την αγάπη και τη στήριξη του δεν θα κατόρθωνα ό,τι έκανα μέχρι σήμερα.

Τι κρατάτε από την παιδική σας ηλικία; Τις συχνές μετακινήσεις λόγω του ότι ο πατέρας μου ήταν κυβερνητικός γιατρός και τους φίλους που έκανα. Κάθε νέα αρχή πάντα ήταν δύσκολη. Βέβαια στο τέλος καταφέρνει να δημιουργήσει πολλούς φίλους τους οποίους στην πραγματικότητα δεν χάνεις.

Τι νιώθετε ... Λεμεσιανή. **Ποίηση γράφετε;** Γράφω όχι στο σημείο που θα ήθελα, αλλά σίγουρα κάποιες φορές νιώθω την ανάγκη και τότε γράφω.

Εκδώσατε μια ποιητική συλλογή. Ναι, το «Χάλικνο νησί». Όλα τα ποιήματα γράφτηκαν το 1977 όταν ήμουν στη Φινλανδία, εμπνευσμένα από την εισβολή που μας είχε βρει στην Αθήνα.

Χρόνο για τον εαυτό σας βρίσκετε; Ναι. Κάτι που έχω καταφέρει είναι να βάζω προτεραιότητες στη ζωή μου που μπορεί να αλλάζουν με την ώρα, τη μέρα ή το μήνα. Αυτό με

βοηθάει.

Τι κάνετε για σας εκτός από το να γράφετε ποίηση; Μερικές φορές ζωγραφίζω.

Νόμιζα πως η ζωγράφος της οικογένειάς είναι η αδελφή σας. Ναι, η αδελφή μου είναι επαγγελματίας, αλλά πάντα μου άρεσε η ζωγραφική.

Αυτό φαίνεται και στα κοσμητικά που επιλέγετε να φορείτε, τα σκουλαρίκια σας. Τα σκουλαρίκια που φορώ με βοήθησαν να περιγράψω την ιστορία της Κύπρου όταν ήμουν πρέσβης διότι είναι αντίγραφο από ευρήματα στο Μουσείο. Όλα έχουν τη σημασία τους.

Βρίσκετε χρόνο και για τις φίλες σας; Βέβαια, τα λουλούδια εδώ στο τραπέζι είναι από τις συμμαθήτριες μου της Στ' 3 του Λαυτείου Θηλέων Λεμεσού. Πολλές μου τηλεφώνησαν και τους υποσχεθήκα ότι θα βρω χρόνο για να ξανασυναντηθούμε.

Έχετε κάποια φιλόδοξη; Να μπορώ να έχω τη δυνατότητα να συνεχίσω αυτό που έκανα όλα αυτά τα χρόνια με το ίδιο πάθος.

Ποια είναι η Ιθάκη, όπως λέει και ο ποιητής, της Ερατώ Κοζάκου Μαρκουλλή; Για μένα η μεγαλύτερη ικανοποίηση θα είναι εκείνη η ευλογημένη μέρα για όλους τους Κύπριους που αυτός ο τόπος θα επανενωθεί. Είναι ένα όνειρο που πιστεύω ότι θα γίνει πραγματικότητα και θα το ζήσει η δική μου γενιά. Πιστεύω απόλυτα σε αυτό.